

בינת נבונים - הרבי ממונקאטש

sites.google.com/site/binatnevonim/home/hazala

דמותו, תורתו והגותו של הרבי ממונקאטש - הגאון הרב ברוך יהושע ירחמיאל רבינוביץ זצ"ל - ה"בינת נבונים" <
הצלת יהודים בשואה ע"י הרבי ממונקאטש

"הדרכון שלי לעולם הבא"

בענין פעולות ההצלה של הרב ברוך רבינוביץ זצ"ל, האדמו"ר ממונקאטש (כתב העת: 'המעין')

עוד בענין שינוי זהות במקום פיקוח נפש* (כתב העת: 'המעין' ניסן, תשע"א)
 א. הרב יעקבסון שליט"א כתב בצדק שהגרמנים לא רצו להעביר את היהודים על דתם אלא להשמיד את ה'גזע'
 היהודי, והרי הם הרגו גם משומדים ואף את בני בניהם של משומדים, כאלו שלא ידעו כלל שהם יהודים. ואכן, זו
 הסיבה שהרבה רבנים ואף מגדולי האדמו"רים גילחו בזמן השואה, כשהשעה היתה צריכה לכך, את זקנם ואת
 פאותיהם, ושמו בכיסם תעודות זהות 'אריות' עם שמות של גויים, ומעולם לא נשמע ערעור על מי שניצל
 בעקבות מעשים אלו.

ב. בהמשך דבריו כותב הרב יעקבסון ש"אמנם ודאי... היתר זה שהצענו לא חל ולא היה תקף... אם האדם נדרש
 לצורך הצלתו לשאת צלב... כאן בוודאי יהרג ולא יעבור". ואני תוהה על הוודאות הזו, ושואל: אם יהודי טובע בים
 ורואה קרש צף על פני המים, ומתברר לו שהקרש הזה הוא צלב, האם אסור לו להציל את עצמו בעזרת קרש זה
 (שאינו מתכווין להעבירו על דתו כמובן...), והוא חייב לטבוע בים?

ג. חובה קדושה מוטלת עלי לפרסם עובדה שהייתי עֵד לה. הרב הגאון רבי ברוך רבינוביץ זצ"ל, חתנו וממלא
 מקומו של הקנאי המפורסם האדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל בעל 'מנחת אלעזר' ממונקא, גורש בשנת
 תש"א ממונקא למחנה הריכוז קמיניץ-פודולסק שבפולין, משום שלא היה בעל אזרחות הונגרית. לאחר זמן מה
 הוא הצליח לברוח מהתופת ולהגיע לבודפשט בירת הונגריה, והתחיל לפרסם ברבים מה שראה 'שם'. הונגריה
 היתה אז בעלת ברית של גרמניה, אך אחרי המפלה של הגרמנים בסטלינגרד בחורף תש"ג ידעו כבר כולם
 שהגרמנים ינוצחו בבוא היום, והרבה פוליטיקאים הונגריים חיפשו דרך להתנתק מגרמניה ולנסות ליצור שלום
 נפרד עם בעלות הברית*. הרב רבינוביץ ניצל את המצב הזה, ולמרות שבעצמו היה פליט עם ניירות מזויפים
 הצליח לארגן לעצמו פגישה את שר הפנים ההונגרי (Keresztes-Fischer היה שמו), כדי להציע לו רעיון מבריק:
 היות ומאות שנים היתה קיימת אחווה וידידות בין הונגריה לפולין, וכדי שלא יירשם בהיסטוריה לדראון עולם
 שהונגריה לא עשתה דבר כדי להציל פולנים הרוצים להימלט מארצם הכבושה ע"י הגרמנים, לכן הוא מציע
 שהוא, שר הפנים ההונגרי, יתן הוראה למשטרת הגבולות לעצום עין מפולנים (גויים כמובן!) שעוברים את הגבול
 לתוך הונגריה עם תעודות זהות או בלעדיהן, ולא לבדוק יותר מדי בציניותיהם. ואכן הצו ניתן למשטרת הזרים
 לקבל את הפליטים מפולין, ואף להוציא להם תעודות זהות ורשיון שהייה. בטופס שהיה צריך למלא היה
 צריך לציין גם את הדת, ואלפי היהודים שניצלו בעזרת הצו הזה רשמו בדרך כלל שדתם היא RK (רומית קטולית),
 כאשר מקובל היה שכוונת רבים מהם הייתה לראשי התיבות Rossz Kimondani - רע לגלות, והרי לך לשון
 המשתמעת לשני פנים. אמנם היו בודדים שסירבו להצהיר שהם RK, כיניהם בנו של הרבי מקולושיץ וגם אחד
 מדודיי, ואכן הם נשלחו לבסוף לאושוויץ, עם הוריי, אחיי ואחיותיי ורבבות אלפי ישראל. ה' יקום דמם.

בסה"כ כאלפיים משפחות יהודיות הצליחו להינצל מהשמדה בעזרת תעודות הזיהוי המזויפות האלו בהן בני
 המשפחה היו רשומים כגויים, בעקבות יוזמה זו של הרב רבינוביץ זצ"ל. כמה מבין ה'גויים' האלו עברו להתגורר
 בעירי גרוסוורדיין, עיר ואם בישראל, כיניהם מקרובי משפחתי, ואיש לא טען נגדם דבר, ובקלויז החסידי הגדול של
 העיר אף כיבדו את בעלי התפילה מביניהם לעבור לפני התיבה בשבתות ובחגים. היו שהגיעו בדיוק לחג הפסח,
 וביה"ד התיר לאפות עבורם מצות בחוה"מ. בהמשך הוקמה ועדה בראשות הרבי מוויז'ניץ זצ"ל, ה'אמרי חיים',
 לעזור ל'גויים' האלו. כך נתגלגלה הצלת אלפי נפשות ע"י הרב רבינוביץ זצ"ל.

זוכרה לו אלו קיי לטובה, כי ההיסטוריונים השכיחו עובדה זו - החילונים שבהם כנראה משום שמדובר במעשה של
 רב ואדמו"ר, והחסידיים משום שהרב רבינוביץ זצ"ל עזב את חסידות מונקא, ואף כיהן זמן מה כמרצה
 באוניברסיטת סאו פאולו שבברזיל ואח"כ כרבה של העיר חולון. במדור "סיפורת של קהילת מונקא" באתר של
 'יד ושם' אמנם כתבו שהרב רבינוביץ "פעל למען פליטים יהודים ולהצלת רבנים", אך לא יותר. אמנם יתכן שגם
 בין אלו שניצלו בדרך זו היו כאלו שלא ידעו שאת האפשרות שנוצרה פתאום בסוף תש"ג - תחילת תש"ד לעבור
 בתעודות מזויפות מפולין להונגריה יש לזקוף לזכותו!

אברהם מאיר גלאנצר

בענין פעולות ההצלה של הרב ברוך רבינוביץ' זצ"ל, האדמו"ר ממונקאטש (כתב העת 'המעין' ניסן תשע"ב)

למערכת 'המעין' שלו' רב.

הראו לי את תגובתו של ר' אברהם מאיר גלאנצר נרו יאיר שהתפרסמה ב'המעין' ניסן תשע"א (נא, ג) עמ' 91-92, ובה הזכיר איך היתה לאדמו"ר הגאון הצדיק ר' ברוך יהושע ירחמיאל ראבינאוויטש זצ"ל, אב"ד ואדמו"ר מונקאטש, זכות להציל אלפי נפשות בשנות הזעם על ידי פקחותו ומסירות נפשו למען אחינו בני ישראל. כדאי לזכור שהוא היה אז בסך הכל אברך בן 26 שנה, ובגיל צעיר כזה היו לו חכמה ותבונה שרק יחידים בכל לדור זוכים להן.

בשעה שעסק בהצלה היתה אשתו הרבנית אמי הצדקנית חולה מאוד, זיכרה לברכה לחיי העולם הבא, והוא היה מטופל בבנים והיו לו טרדות עצומות, אבל בכל זאת שום דבר לא היה בכוחו לעצור את פעולותיו הכבירות, ויומם ולילה לא נח ולא נתן תנומה לעיניו כל זמן שהיה ביכולתו להציל אפילו נפש אחת מישראל. זכותו תגן עלינו על כל כלל ישראל.

חבל מאוד, כפי שהדגיש הרב גלאנצר, שכותבי ההיסטוריה רק כתבו מעט מזה. הוא בצדק לא רצה לפרסם את זאת, וכמה פעמים כשביקשתי ממנו שיספר לי פרטי הדברים ענה לי בזה הלשון: דאָס איז מיין פּאָס אויף יענע וועלט (=זה הדרכון שלי לעולם הבא), ולא סיפר לי כלום.

אולם מה שכתב הרב גלאנצר שהיתה לו משרה כמרצה באוניברסיטה של סאן פאולו - זה בהחלט לא נכון. האוניברסיטה הזמינה מפעם לפעם מרצים בתור אורחים באופן ארעי, שהיו מרצים על הרבה נושאים. את אבי זצ"ל הזמינו כמה פעמים לדרוש בפניהם מה זו יהדות אורטודוקסית. נסעתי פעם עמו ללוותו, ההרצאה היתה בעיקר לסטודנטים יהודים שלא ידעו לומר 'שמע ישראל'. וכשנסענו הביתה שאלתיו אם הוא חושב שהשומעים יהיו מעתה שומרי שבת, והוא ענה לי שאפילו אחד מהם לא יקבל עליו לשמור את דיני התורה. שאלתיו שוב אם כן מה התועלת מהדרשה, ענה לי, אם לא הייתי דורש והיו רואים יהודי עטור תפילין היו צוחקים ממנו וחושבים שיצא מדעתו, עכשיו שדרשתי לפניהם יהיה להם דרך ארץ לשומרי תורה, וזהו רווח עצום.

ברצוני להוסיף שמה שיוזעים המעט על מה שפעל לטובת הכלל זה רק מה שפעל בהיותו בבודפשט. הריני שולח צילום ממכתב שכתב למושל של סן דומינגו שבאיים הקאריביים, ד"ר טרוזילו, לבקשו בתחנונים שיואיל ליתן רשות למאה וחמישים משפחות יהודיות שגורשו מהונגריה לבוא לארצו. מכתב זה כתב בשנת תרצ"ט, כשהיה דר עדיין במונקאטש.

והנני חותם בכל הכבוד, יצחק יעקב ראבינאוויטש, אבדק"ק דינוב, ברוקלין

- עדותו של בן העיירה מונקאטש, חיים פרקש, אודות האדמו"ר זצ"ל, בשנות השואה

מתוך הספר: באושוויץ תקענו בשופר

רוזן אילנה, באושוויץ תקענו בשופר. יהודי קרפטורוס מספרים על השואה. יד-ושם והאוניברסיטה העברית, ירושלים, תשס"ד.
(לקריאה - יש להוריד את התמונה למחשב ולפתוח.)

